

Stúdentaráð Háskóla Íslands

Umsögn Stúdentaráðs Háskóla Íslands vegna tillögu til þingsályktunar um aðgerðir í þágu námsmanna vegna COVID-19

Þingskjal 1268 — 733. mál.
150. löggjafarþing 2019-2020

4. maí 2020

Um 1. tl. tillögunnar

Stúdentaráð hvetur Alþingi til þess að samþykkja 1. ml. 1. tl. [tillögunnar](#) um að tryggja námsmönnum rétt til atvinnuleysisbóta. Tillagan er í samræmi við [kröfur Stúdentaráðs frá 12. apríl](#) sl., útgefnu efni ráðsins frá [30. mars](#) og [22. apríl](#).

Til jafns við aðra, greiða stúdentar sem vinna með námi tryggingargjald af launum sínum sem standa á undir atvinnuleysistryggingasjóði. Á sama tíma eiga stúdentar engan rétt úr sjóðnum. Hæglega væri hægt að rökstyðra réttindi þessa hóps til atvinnuleysisbóta, auk þess á nám að teljast vera full vinna. Öllum landsmönnum, **sem þess þurfa**, skal tryggður í lögum réttur til aðstoðar vegna atvinnuleysis samkvæmt 76. gr. Stjórnarskrár Íslands nr. 33/1944, en eins og staðan er í dag verða stúdentar án atvinnuleysisbóta þegar **þörfin hefur sjaldan verið meiri**. Því ættu óvenjulegar aðstæður og skylda íslenskra stjórnvalda til að tryggja rétt landsmanna til viðunandi lífsafkomu að verða til þess að stúdentar hafi þennan rétt komandi sumar.

Í desember 2009 var sú breyting samþykkt á atvinnuleysistryggingarkerfinu að námsmenn geti ekki talist tryggðir innan þess, sjá [lög nr. 134/2009](#). Sumarið 2009 stóð réttur námsmanna til atvinnuleysisbóta því óhaggaður, sem er sumarið eftir hrun og SHÍ telur sambærilegt þessu sumri. Líta ætti til réttar stúdenta til atvinnuleysisbóta sumarið 2009 og fyrr og gera lagaumhverfið þannig að stúdentar fái aftur rétt til atvinnuleysisbóta. Eurostudent hefur sýnt að [71%](#) námsmanna á Íslandi telji að án launaðs starfs hefðu þeir ekki efni á að vera í námi.

[Fjölgun](#) hefðbundinna atvinnuleitenda eftir aldri frá febrúar var mest meðal yngsta aldurshópsins 18 til 24 ára eða um 52%. Þessar sláandi tölur um atvinnuleysi í landinu innihalda ekki atvinnulausa stúdenta. Tæp 70% stúdenta vinna þó með námi, sbr. [Eurostudent](#) og [könnun SHÍ](#). Við spurðum þann hóp sem vinnur með námi, hvort þeir kæmust af fjárhagslega án hlutastarfsins en 47% sögðust ekki geta það. 38% sögðust geta komist af en eiga erfitt með það. Aðeins 16% segjast komast auðveldlega af án hlutastarfsins. Eurostudent hefur sýnt að [71%](#) námsmanna á Íslandi telji að án launaðs starfs hefðu þeir ekki efni á að vera í námi.

Samkvæmt könnun SHÍ frá apríl byrjun, eru 40% stúdenta HÍ ekki komnir með sumarstarf en voru að leita sér að starfi. Í HÍ stunda rúm 13.000 manns nám og er 40% þeirra, um 5.200

Stúdentaráð Háskóla Íslands

manns. Á landinu öllu eru rúmlega 17.000 stúdentar og 40% þeirra er um 7.000 einstaklingar. Sem fyrr segir er könnunin frá byrjun apríl og taka þessar tölur því mið af stöðunni áður en gríðarlegt magn hópuppsagna fór af stað í íslensku samfélagi. Þá kann að vera að staðan sé jafnvel verri í öðrum háskólum:

- LHÍ. könnun frá 17-20 apríl.:
 - *Einungis 14,2 eru komin með tryggða sumarvinnu og önnur 20% telja sig líklegast með öruggt sumarstarf. Af því leiðir að 65,8% eru óörugg með vinnu í sumar.*
 - *70,8 % telja aðstæðurnar vera hafa áhrif á möguleika sína á sumarstarfi núna í sumar, 13,3% eru óviss.*
 - *81,1% upplifa auknar fjárhagsáhyggjur vegna COVID-19, að litlu, einhverju eða mjög miklu leiti. Stærstur er síðast nefndi hópurinn en tæp 35% upplifa mjög mikla auknar fjárhagsáhyggjur*

Tæp 20% stúdenta HÍ óttast að einhverju leyti að þeir **missi húsnæði sitt**. Þá spurðum við úti fjárhagsáhyggjur á skalanum 1-10 og höfðu 53% stúdenta **fjárhagsáhyggjur** á stigi 6 eða yfir. Foreldrar höfðu töluvert meiri áhyggjur sem og einstaklingar í leiguhúsnæði en í báðum þessum hópum voru 64-65% svarenda með fjárhagsáhyggjur á stigi 6 eða yfir. Foreldrar í námi á Íslandi er rúmlega þriðjungur námsmanna skv. könnun Eurostudent. Eins og staðan er í dag er því um fjölskyldur að ræða sem horfa margar fram á framfærslulaust sumar.

Krafa stúdenta um rétt til atvinnuleysisbóta er ekki lögð fram í hugsunarleysi eða tómarúmi. Staðan er einfaldlega þannig að margir standa frammi fyrir gríðarlegri óvissu og þrá öryggi, þrá að vita að þeir geti átt fyrir grunnþörfum barna sinna, leigu sinni, þrá að vita að þeir geti haldið áfram námi næsta haust en þurfi ekki að skrá sig úr námi til að geta skráð sig á atvinnuleysisbótaskrá og þar með haft aðgang að einhverskonar framfærsluástoð ríkisins. Námsmenn án framfærslu mun verða byrði á samfélaginu og sveitarfélögunum og það mun leiða til brottfalls úr námi. Samstarfsnefnd háskólastigsins sem skipuð er öllum rektorum háskóla landsins styður erindi stúdenta um að stúdentum verði gefinn rýmri réttur til atvinnuleysisbóta í lögum um atvinnuleysistryggingar skv. [bréfi](#)* frá 26. mars. Samstarfsnefndin metur það svo að það er **nauðsynlegt á þessum óvissutímum að standa vörð um fjárhagsöryggi stúdenta**.

Hvað seinni tillöguna í 1. tl. varðar telur Stúdentaráð hugmyndina áhugaverða en jafnframt þarf að huga vel að útfærslu hennar. Skilningur Stúdentaráðs er sá að með tillögunni sé gert ráð fyrir að Lánasjóðurinn taki sér að vissu marki hlutverk Vinnumálastofnunar í hlutabótaleiðinni. Hér þarf að huga að því hvort framfærslustyrkir af þessu tagi eigi að vera háðir lántöku, hvort sem er yfir sumarið eða á fyrri skólaönnum. Nú þegar er í boði fyrir námsmenn að fá lán fyrir námi á sumarönn en framfærslustyrkur af þessu tagi væri þá sérstakur að því leyti að um væri að ræða lán eða styrk frá Lánasjóðnum sem ekki væri háð

Stúdentaráð Háskóla Íslands

námsframvindu yfir aðstoðartímann. Aðgerð af þessu tagi væri því óvenjuleg en að mati Stúdentaráðs ekki óskynsamleg. Góð eiginfjárstaða sjóðsins býður upp á tímabundna útvíkkun réttinda hjá sjóðnum og ef vilji löggjafans er til þess að sjóðurinn rói á þessi mið er Stúdentaráð til reiðu búíð að taka þátt í útfærslu úrræði síns.

Um 2. tl. tillögunnar

Stúdentaráð hvetur til samþykktar á 2. tl. tillögunnar um að bæta geðheilbrigðisþjónustu námsmanna. Tillagan er í samræmi við herferð Landssamtaka íslenskra stúdenta sem Stúdentaráð Háskóla Íslands hefur tekið þátt í. Í dag starfa þrjú sálfræðingar við Háskóla Íslands í 50% starfi hver. Þeim er ætlað að þjónusta 13.000 nemendur og eru biðlistar í einstaklingsviðtöl því skiljanlega langir. Önnur úrræði á borð við HAM-hópmeðferðir og sálfræðiráðgjöf klínískra sálfræðinema standa stúdentum einnig til boða og hefur átak Stúdentaráðs í geðheilbrigðismálum sem staðið hefur yfir síðustu 3 ár, skilað góðum árangri innan Háskóla Íslands. Betur má ef duga skal og eru enn stúdentar sem komast ekki að í sálfræðiráðgjöf eða geðheilbrigðisþjónustu sem þó sækjast eftir því. Framtali sem háskólinn hefur staðið undir sjálfur og sinnt vel ber ríkinu að styðja og gera enn hærra undir höfði.

Um 5. tl. tillögunnar

SHÍ hvetur til samþykktar á 5. tl. tillögunnar um að efla rannsóknarsjóði enn frekar og ætti að huga sérstaklega að fjármagni í grunnrannsóknir.

Að lokum

Leiðir ríkisstjórnarinnar um sumarstörf, og það fjármagn sem lofað hefur verið, er vissulega hluti þess sem við höfum kallað eftir og því ber að fagna. Á sama tíma grípa aðgerðirnar ekki alla og þeir stúdentar sem eftir standa hafa engin fjárhagsleg úrræði. Stúdentar sem ekki eiga bakland eða eru verr staddir félagslega, lenda undir. Til SHÍ leita stúdentar sem sjá ekki fyrir sér að eiga í sig og á, eiga ekki fyrir skrásetningargjöldum, námsbókum eða almennum lífsnauðsynlegum útgjöldum í sumar og næsta haust. Betur má ef duga skal.

Stúdentaráð ítrekar [kröfur ráðsins](#) 12. apríl og Stúdentaráð hvetur allsherjar- og menntanefnd Alþingis til þess að gefa stúdentum sama kost og aðrir landsmenn, á úrræði atvinnuleysisbóta ef allt annað þrýtur.

Fyrir hönd ráðsins

Jóna Þórey Pétursdóttir, forseti SHÍ